

Stefan Moysa

"Schwerpunkte des Glaubens : gesammelte Schriften zur Theologie", Leo Scheffczyk, Einsiedeln 1977 : [recenzja]

Collectanea Theologica 49/2, 182-183

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

skiej i bierze w obronę słabych i uciśnionych. Prawdziwa wiara jest wolnością, gdyż człowiek dzięki niej uczestniczy w nieskończonych Bożych możliwościach. Stąd wyprowadza Moltmann szereg praktycznych zastosowań, jak zaprowadzić sprawiedliwość społeczną, by nie naruszyć wolności i na odwrót.

Charakter teologiczny, chociaż zupełnie odmienny od wypowiedzi wymienionych teologów zachodnich, posiada również referat generalnego sekretarza Światowej Rady Kościołów Pottera, który mówi o doświadczeniu Boga w dialogu między kulturami. Potter opowiada przede wszystkim o swoich doświadczeniach jako człowieka czarnego urodzonego na Wyspach Karaibskich. Dla znajdującej się przez setki lat w niewolnictwie tamtejszej ludności, doświadczenie Boga było wyzwoleniem. To doświadczenie przejawiało się w tamtejszych utworach poetyckich *negro spirituals*. Doświadczenie Boga w Ameryce Południowej przejawia się natomiast jako wielki krzyk o wyzwolenie ekonomiczne i społeczne. W Azji ukazuje się ono jako pragnienie spotkania z Bogiem na drodze, którą wskazują tamtejsze bogate filozofie i religie.

Z innych referatów należy wymienić wykład Korffa na temat teologicznego i etycznego znaczenia nauk humanistycznych, nowe biblijne ujęcie G. Lohfinka o obrazie Boga w orędziu Jezusa Chrystusa, oraz rozważania Nipkowa o Bogu i sumieniu w wychowaniu młodego człowieka. Wreszcie filozofujący fizyk von Weizsäcker mówi o dialogu między teologią i filozofią a naukami przyrodniczymi.

Referaty robią czasem wrażenie, że są luźno związane z zasadniczą myślą przewodnią sympozjum. Ukazują jednak bez wątpienia jak, mimo sekularyzacji, pytanie o Boga głęboko sięga w różne przejawy życia i wiedzy współczesnej.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Leo SCHEFFCZYK, *Schwerpunkte des Glaubens. Gesammelte Schriften zur Theologie*, Einsiedeln 1977, Johannes Verlag, s. 528.

Książka zawiera 23 artykuły stanowiące wybór prac autora. Poruszane są tu niemal wszystkie zagadnienia, które w ciągu ostatnich dziesięciu lat były przedmiotem dyskusji teologicznej. Każdy komu jest nieco znana twórczość Leo Scheffczyka rozpoznaje bez trudu, że wiele z tych artykułów związanych jest z większymi pracami autora dotyczącymi tajemnicy Boga, zmartwychwstania Chrystusa czy słowa Bożego. Układ stanowi pewną systematyzację teologiczną idącą od problemów czysto filozoficznych poprzez te, które stanowią rdzeń chrześcijańskiego misterium, aż do zagadnień ujawniających działanie misterium w życiu.

Z zagadnień filozoficznych interesuje autora przede wszystkim problem prawdy i jej stosunek do historii. Scheffczyk podkreśla pozytywne strony myślenia historycznego i jego znaczenie w Kościele. Nie mniej mocno wskazuje na to, że zarówno na planie filozoficznym jak i teologicznym, prawda zachowuje niezmienny rdzeń, inaczej przestałaby być sobą. Takimi niezmiennymi czynnikami są we filozofii podstawowe wartości ludzkie, w teologii między innymi istota Kościoła i dogmat.

Śród zagadnień metodologii teologicznej szczególne zainteresowanie wzbudza artykuł, w którym mowa jest o służbie, jaką dogmat spełnia wobec przepowiadania Kościoła. Dogmat jest przede wszystkim odczytywaniem Pisma św., które się jednak do niego nie ogranicza, ale dalej jego treści pogłębia w świetle tradycji Kościoła. Zasadniczy wpływ na ten proces ma kontekst kulturowy i obraz świata, w ramach którego Pismo św. jest każdorazowo przez Kościół odczytywane. Dogmat wyraża zarówno pewną prawdę pojęciową, jak też spotkanie z osobą objawiającego się Boga.

Tajemnica Boga jest w pewnym znaczeniu ośrodkiem współczesnej dys-

kusji teologicznej. Scheffczyk podchodzi do tego problemu w pierw negatywnie, to znaczy poddaje ostrej krytyce kierunki teologiczne sprowadzające się do teologii śmierci Boga, czy też mniej radykalne tendencje tzw. teologie nieisteistyczne. Autor wskazuje jednak, że te poglądy są dla teologii katolickiej wyzwaniem do stałego pogłębiania pojęcia Boga i do wspierania wiary stałym doświadczeniem religijnym. Scheffczyk stwierdza też, że dopiero wiara w Tróję Świętą jest pełną odpowiedzią na pytanie o Boga. Ukazuje ona bowiem, że Bóg dlatego może być nieskończonym udzielającym się dobrem, ponieważ do Jego istoty należy „być z innym” (*Mitsein*).

Z misterium Boga związane jest też stworzenie. Scheffczyk wyjaśnia, że nie można go sprowadzać do jakiegoś „punktowego” wydarzenia. Stworzenie rozciąga się na całą historię, przy czym Bóg nie tylko zachowuje w bycie (*conservatio*), ale również stale działa i stwarza.

W centrum chrześcijaństwa stoi osoba Chrystusa. Wzbudza ona dzisiaj duże zainteresowanie także wśród niewierzących, przy czym zaznacza się chęć redukcji Jego osoby do wymiarów czysto ludzkich. Autor ukazuje, że tylko Chrystus pojmowany jako Bóg-Człowiek może być wyzwaniem dla czasów współczesnych. Takim wyzwaniem jest przede wszystkim zmartwychwstanie, ale może nim pozostać jedynie wówczas, jeżeli się je przyjmie w całej rozciągłości, to znaczy jeśli się uzna, że objawienia Zmartwychwstałego są rzeczywiste. Maria stoi zaraz obok Chrystusa. Jest Ona jak mówi autor zasadniczym wykładnikiem wiary chrześcijańskiej i gwarantem ludzkiej i historycznej rzeczywistości zbawienia.

Słowo Boże, Eucharystia, osoba kapłana są oznakami obecności zbawienia i pod tym kątem zostają przez autora omówione w trzech osobnych artykułach.

Z artykułów dotyczących duchowości należy zwrócić uwagę na pracę, w której autor wskazuje na możliwość i nawet konieczność doświadczenia łaski, jak również artykuł o modlitwie, będącej właśnie klasycznym tego rodzaju doświadczeniem wiary. Wreszcie Scheffczyk porusza sprawę ekumenizmu wskazując między innymi na konieczność zjednoczenia w prawdzie dogmatycznej i w związku z tym na właściwe pojmowanie pluralizmu, który nie może być pluralizmem wiary, gdyż właśnie chodzi o zjednoczenie w jednej wierze.

Myślenie Scheffczyka charakteryzuje równowaga i integracja różnych wartości. Ukazuje on, że w ramach powszechności można zmieścić poglądy, które czasami są jednostronnie podkreślane przez polemizujących ze sobą teologów. Tej polemiki i autor, wówczas gdy jest to konieczne, nie unika, ale przy niej nie pozostaje. Stara się zawsze dojrzeć problemy i pogłębić je w świetle tradycji katolickiej. Dzięki tym przymiotom książka jest cennym wkładem do opartego na solidnych podstawach współczesnego teologicznego myślenia.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Bittgebet-Testfall des Glaubens, wyd. Gisbert Greshake i Gerhard Lohfink, Mainz 1978, Matthias-Grünwald-Verlag, s. 104.

Okazuje się dzisiaj coraz bardziej, że modlitwa jest najbardziej znamienym i konkretnym wyrazem wiary, owszem właściwym jej centrum. Myśl ta przyswieca wszystkim autorom, którzy przyczynili się do powstania tej książki. Powstała ona z dyskusji toczącej się na łamach tybińskiego czasopisma „Theologische Quartalschrift”, przy czym sygnałem wyzwalającym stał się artykuł A. Hertza, który formułuje zasadnicze trudności dotyczące modlitwy błagalnej.

Zdaniem tego autora trudno jest dzisiaj modlić się jak dawniej na przykład o zwycięstwo w wojnie, bo została zakwestionowana słuszność samej